

August Varenius Sebastian Andreas Loranowicz

Rationarii Theologici De Scriptoribu Ecclesiasticiss Dissertatio V. : Iudicium publicans de variis Epistolis Sub vetustis & Sanctioribus, ipsoq[ue] Sanctissimo Jesu, & Matris quoque ts Theochu nomine suppositis Seculo primo

Rostochii: Richelius, 1664

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740015087>

Druck Freier Zugang

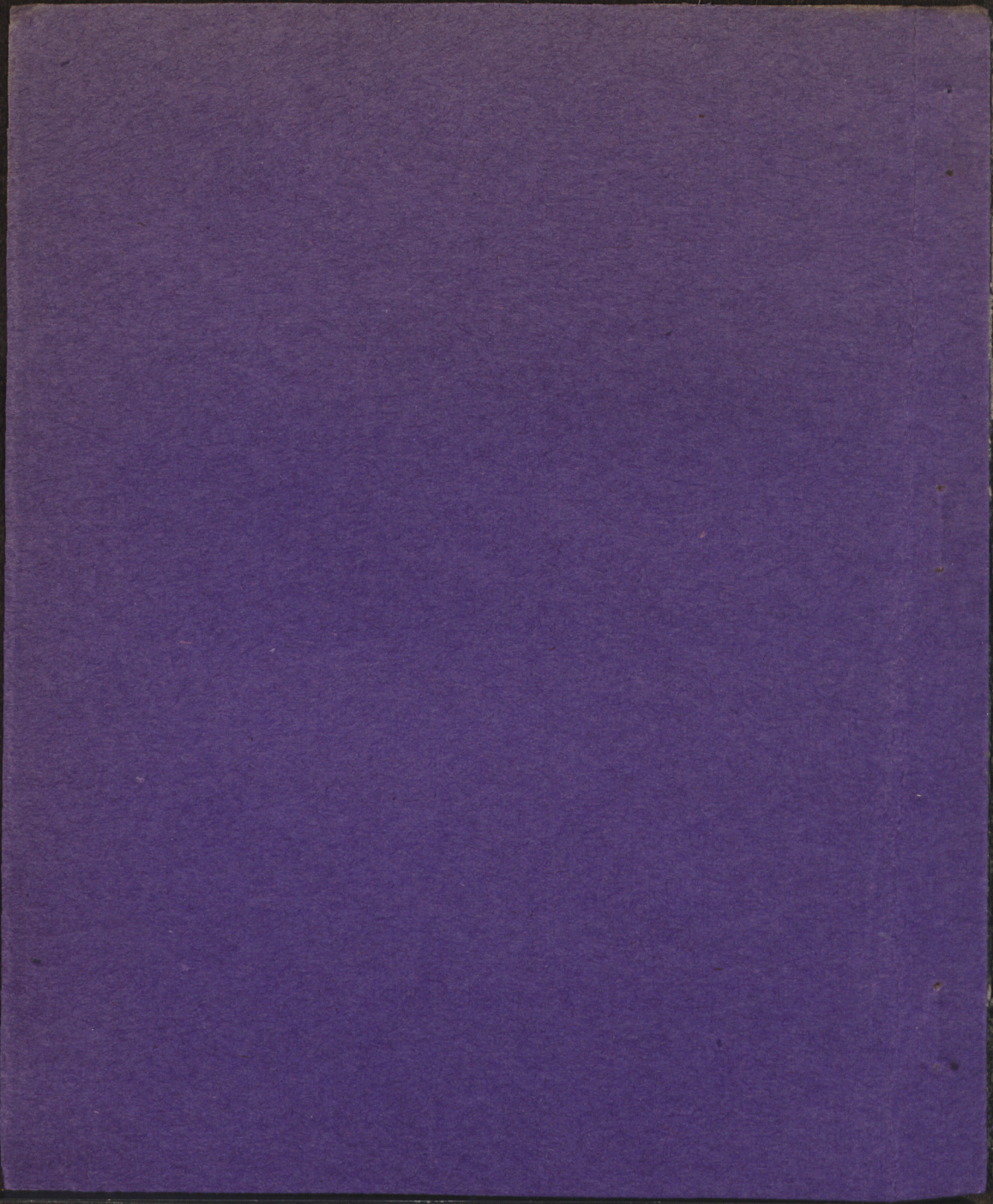
R U Med 1664

August Varennius / B

Prof. Sebastian Andreas Loranowicz

V

RATIONARIII THEOLOGICI

De Scriptoribu Ecclesiasticiss
DISSERTATIO V.

Judicium publicans de variis Epistolis
Sub vetustis & Sanctioribus, ipsoq; Sanctissimo JESU, &
Matris quoque r^gs *θεοτόκου* nomine suppositis
Seculo primo.

Quam
Moderante SS. TRINITATE
PRÆSIDE

AUGUSTO VARENIO, D.

Serenissimorum Ducum Mekleburg. Consistorii Af-
fessore, & Professore Theologo h. t. Academiæ Ro-
stochiensis Rectore Magnifico.

Publica collationi d. XII. Junij horis ab 8. antemerid.

In Audit. Magno.

submitter.

**SEBASTIANUS ANDREAS
LORANOWICZ,**

Gnesnâ · Polonus.

ROSTOCHII

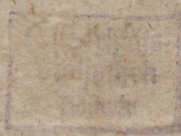
Typis Jacobi Richelii, Sen. Typogr.

ANNO cl^o l^oc LXVIX.

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

RECHENKUNST
VON
J. H. VAN DER WAERDEN
1669

EPISTOLA JESU ad AGBARUM Principem
Edeffensorum.

S. 1.

ET historiam, & Epistolas Agbari ad JESUM, & JESU ad illum prolixè descripsit Eusebius Pamphili l. 1. hist. Eccl. c. 12. & 13. Summa illius est: Agbarus gentium ad Euphratem Rex laudatissimus, insanabili morbo correptus & admirandorum Jesu famà excitus, missà per internuncium Epistolà, supplex evocavit Dominum Jesum Edeffam, ad curandum morbum Medicis incurabilem planeq; desperatum. Jesus Agbaro rescripsit (missà per Ananiam cursorem Epistolà) & presentiam quidem suam denegavit, missurum tamen se post ascensionem ex Discipulis unum, & Agbarum, & Provinciales ceteros, si qui sint vel desperate valetudinis, curaturum, promisit, quod & abundè prastitit, misso mox post ascensionem Thaddæo, non illo ex Collegio τῶν Ἀποστόλων (Matth. 10, 13.) sed alio ex Collegio τῶν ἐβδωμάτων, qui Thomæ divinitus impulsu monitu, iverit Edeffam, & Regem Agbarum, agnoscentem Epistolæ Jesu veritatem, curaverit, ac totius illius gentis hâc occasione conversæ Apostolus fuerit, cujus monumentum, in *νεγμυαβὸφουλάκιω* s. archivo Regio Edeffeno repertum plenam rei fidem faciat, ubi in tabulis publicis Syriaco Sermone descriptis, hæc & historia & Epistola contineatur, unde in Græcam transferre illam Eusebius voluerit. Accedunt his fabulæ ex Legendis aureis & Petro de natalibus, de Edeffâ hereticis, Judæis, Idololâtris inhabitabili, eademq; hostibus inexpugnabili, de hoste, ad lectam à puero super murum Epistolam, fugitivo. De ipsis Epistolis vid. Baron. in annal. tom. 1. a. 31. n. 59. Montacutius in Orig. Eccl. Tom. 1. part. post p. 63. Tummius in Sculteto Cacodoxo, qui non improbat.

T

S. 2.

§. 2. Exemplar Epistolæ Agbari ad Christum tale designat Eusebius:

AGBARUS TOPARCHA EDESSÆ JESU SERVATORI
BONO in regione Hierosolymitanâ apparenti S. P. D.

Renunciatum mihi est de Te, tuisq; admirandis sine medicamentis vel herbis, factis curationibus. Etenim, sicut fama refert, cæcis ut respiciant, claudis ut ambulent, prestatas, leprosos mundas, Spiritus impuros ac Demones ejicis, eos, qui diutinis ac prolixis morbis torquentur, curas, ac mortuos excitas. Unde de duobus hisce alterutrum verum esse cogitavi, sc. aut Deum te esse, aut Dei filium, qui tam admiranda patres. Quâ propter hæc ipsâ scriptione vehementer à Te contendo, ut & accedere ad me, & morbum, quo crucier, curare haut graveris. Etenim Judeos & obmurmurare tibi & non nisi mala in Te meditari, audivi. Mihi autem urbs minima quidem: sed honesta est, & qua utriq; nostrum sufficit.

§. 3. Exemplar rescripti Jesu ad Agbarum sic habet: *Agbare, beatus es, qui cum non videris me, in me credidisti. Scriptum enim est de me, non credituros in me, qui viderint me, ut, qui non viderint, credant & vident. Quod scribis ad me, velle, ut ad Te veniam, scias mihi cuncta, quorum gratiâ missus sum b. l. esse adimplenda, & post hæc assumi ad illum, qui me misit. Quò simul sursum receptus fuero, mittam ad Te meorum discipulorum unum, qui & morbum, quo torqueris, curet, & vitam tibi tuisq; impertiat. Cetera historix & adimpletæ promissionis ex iisdem archivis recenset Eusebius l. alleg. Epistolas quoque Sixtus Senensis l. 2, Biblioth. Sancta. Addit Damascenus l. 4. de fide orthodoxâ c. 17. Dominum Jesum, vultus sui effigiem huic Agbaro eam anxie flagitanti misisse: de quâ longè ante Damascenum memoraverat Evagrius hist. Eccl. l. 4, cap. 26. omnium tunc fidelium ore ac sermone celebratam, quin, sacre illius imaginis virtute Edessam nunquam ab hostibus subjugatam, nec tunc à Cosroe Persâ expugnari potuisse, quam negaboyias in 5. actione 2. Concilii Nicani pro Iconolatriâ & religioso cultu imaginum allegarunt*

runt

sunt illius Concilii Patres: at explodunt illam ex iphs Pontificiis Canus, Costerus, qui pro fabulâ habent.

§. 4. Probandum autem iudicium Gelasii dist. 15. c. Sancta Romana: *Epistola Agbari ad Jesum, & Jesu ad Agbarum, Apocrypha.* Facit pro hoc silentium Evangelistarum, & in primis Lucæ tum in hist. Evang. tum in Actis, tacentis & de Thomâ ablegante, & de Thaddæo misso, quam sanè rem memorabilem præterituri silentio haut fuissent. 2. Repugnat illa epistola, & mora juvandi illi tam luculentæ *Φιλανθρωπία* Jesu & studio juvandi, qui & mulierem Cananzam non in exauditam dimisit Matth. 15, 18. & illius *Βασιλεῦς*, s. Palatini filium verbo, corporaliter absens, curavit, idem & præstiturus huic Toparchæ, si credidisset. conf. Joh. 4, 50. & c. 6, 37. (3) Agbarus laudatur quod crediderit, qui tamen an Jesus Deus, an Dei filius esset? dubitavit, & Dei filium Deo opposuit. 4. JESUS non scripsit *Ἀπό μέλανος*: sed hoc Apostolis, velut suis manibus commisit. Alia ratio scripturæ Jesu digiteæ in terrâ Joh. 8, 3. 4. de quâ vid. Sixt. Sen. Bibl. l. 2.

Epistolæ Mariæ τῆς Θεοτόκου.

§. 1. Harum tres circumferuntur, una ad Ignatium Antiochena Ecclesie Episcopum, secunda ad Florentinos, tertia ad Messanenenses, quas descripsit, & velint genuinas B. Maria Virginis Epistolas vindicare voluit *Adrianus Lyraeus in Trisagio Mariano*, sic tamen, ut non has solum: sed longè plurimas Virginem matrem scripsisse, confidenter asserat, ex quibus, cum ceteris temporum verustas non pepercerit, pauca & non nisi hæ tres, velut raræ, de majore naufragio, tabulæ supersint vid. ille in *Trisagio l. 2. modo 26.* de quibus nunc ordine agendum.

§. 2. Exemplar Epistolæ, quam ad Ignatium responsi loco dedisse fertur, sic habet: Ignatio dilecto discipulo, humilis ancilla Christi Jesu.

De Jesu quæ à Johanne didicisti, & audisti, vera sunt. Illa credas, illis inhereas, & Christianitatis votum firmiter teneas, & mo-

res ac vitam voto conformes. Veniam autem unà cum Johanne, te & qui tecum sunt videre. Sta, & in fide viriliter age, nec te moveat persecutionis austeritas: sed valeat, & exulter Spiritus tuus in Deo salutari tuo. Amen.

§. 3. Altera, quam ad Florentinos misisse dicitur, sic habet:

Florentia, Deo ac Domino Jesu Christo filio meo, & mihi dilecta, tene fidem, in ista orationibus, roborare patientiâ! His enim salutem apud Deum, & apud homines gloriam consequeris.

§. 4. Tertia est, quam ad Messanenenses scripsisse traditur in hunc modum. Maria Virgo, Joachim filia, humilima Dei ancilla, Christi Jesu crucifixi mater, ex tribu Juda, stirpe David, Messanenensibus omnibus salutem, & Dei Patris omnipotentis benedictionem!

Vos omnes fide magnâ, legatos ac nuncios per publicum documentum ad nos misisse constat. Filium nostrum Dei genitum, Deum & hominem esse fatemini, & in caelum post suam resurrectionem ascendisse, Pauli Apostoli predicatione mediante viam veritatis agnoscentes. Ob quod vos & civitatem vestram benedicimus, cujus perpetuam protectricem nos esse volumus. Anno Filij nostri 42. 3. Non Junij lunâ 27. feriâ quinta ex Hierosolymis. Subscriptum:

MARIA VIRGO.

§. 5. Prima habetur quoque apud Sixtum Senensem Bibl. l. 2. verbo Maria, & in Bibl. Patrum tom. 3. edit. 3. omnes autem tres citantur & habentur apud Petrum Canisium l. 5. de Deiparâ Virgine, probanturque velut genuinae Mariæ virginis beatorum Epistolæ, sub cujus nomine confirmatur ex eis dogma de summa Mariæ diligentia in charitate proximo exercenda, item: Virginem Mariam de multorum, etiam absentium, longeque diffitorum salute non parum sollicitam fuisse. Idem judicium Ferreoli Locrij in Mariâ Augustâ l. 5. c. 37. asserentis, ipsas Epistolas verè genuinas esse.

§. 6. Obstat cunctis silentium Veterum, quod non solum ex

Iam ex 3. seculis propioribus Mariæ, nemo: sed nec Eusebius, qui superiores Agbariad Jesum, & Jesu ad Agbarum silentio non prætermiserat, nec Hieronymus, vel Ruffinus, imò ne Nicephorus quidem seculo 9. nec ullus veterum meminerit ullius harum Epistolarum. Allegat quidem Lyraus pro fide illarum Epistolarum & sigillatim pro 1. *Flavium Lucium Dextrum* in Chronico ad a. 436. pro 2. *Hieronymum Ferrariensem*, qui in urbe Florentinâ d. 25. Octobris anni 1495. illam velut genuinam Mariæ pro concione interpretatus sit, & *Johannem à Carthagenâ*, qui tom. 3. l. 4. hom. 1. urget *antiquissimam, immemorabilem celeberrimamq;* Florentinâ urbis traditionem, quod B. Virgo eam per Epistolam salutarit, pro 3. præter *antiquissimam Messanensium in Sicilia traditionem*, Fl. Lucium Dextrum ad a. salutis 86. *Constantinum Lascarem* in prologo ad Epistolam 3. qui Hebraicè à Mariâ scriptam & jam olim Græce translata, ex Graio sermone in Latinum transmiserit, *Murium Justinopolitanum* l. 1. hist. c. 13. *Martinum Navarum* l. de Orat. c. 21. P. *Canis.* l. 5. c. 15. I. *Petrum Odescalcum* in instituto devotionis B. Virg. discursu 8. sed recentiores sunt hi omnes, & quibus opponitur ex ipsis Pontificiis: Joh. Maria sacri Palatii Apostolici Magister, & quem Lyraus, velut cetera hæc religiosiore citat, quippe qui primam illam rejicere ausus non fuerit, Baronijs, & Christophorus à Castro in Roseto Mariano c. 84.

S. 7. Verùm Baronijs annal. Tom. 1. ad a. 48. n. 25. *Fertur*, inquit, *ejusdem Dei genitricis Epistola ad Ignatium reddita: sed Hieronymus, & alij antiquiores, & illam, & Ignatij ad Mariam non noverunt.* Idem ibidem: *Traduntur*, inquit, *& alia Epistole à Mariâ ad alias scripta civitates, quas cunctas, cum careant Ecclesie autoritate, non nisi in Apocryphorum classem rejiciendas esse omnes facile judicabunt.* Ita Bell. l. d. S. E. in Petro, *Quamvis inveniat Epistola B. Virginis ad Ignatium, quia tamen non habetur in Codd. Græcis, neque ejus meminerunt veteres ante S. Bernbardum: proinde non constat an sit verè B. Virginis Epistola? Apparet, traditioni illi, quam alij vocant antiquissimam, parum*

fidei dedisse Baronium, Et habet tertia Epistola cothurnos, & Idiotismos Italos magis, qum vel Syros, vel Hebræos, quiq; parum conveniunt *humillima ancilla Dei*, maxime si conferatur illa, quam *Lascaris* narrat fabula, de Messanensibus, qui *Paulum* Regio vocaverint, sciscitatum ab illo multa de *Matre Dei*, & accenso pietate animo legatos miserint *Hierosolyma*, ad *Mariam Virginem*, additis ad *Mariam*, Epistolis, & Legatis sic instructis, ut civitatem velut clientem *Virginis* tutela & protectioni commendarent, quâ legatione & Epistolis Messanensium mota *Maria*, & civitatem in tutelam receperit, *Proteatricemq; perpetuam* civitati se futuram promiserit: sed & hoc ipsum *Protectorium* epistolâ Messanensibus inscriptâ ac Legatis traditâ, confirmaverit. Agnovit quoque *Georgius Colbenerius* qui *genuinam Mariæ* defendit, *preambulam* illam *salutationem* modestiæ *Virginis* non convenire, atq; inde vult, illam *sive à posteris adjectam*, sive ab aliquo *Notario* conceptam *huc immigrasse*. Verius idem de totâ Epistolâ licet affirmare, nec minus de illâ, quam duobus devotis *Ascetis* ordinis *Capuccinorum*, in itinere ad natalem *Virginis* domum *Lauretanam*, ipsa *Virgo Deipara* circa a. 1620, tradidisse, quæq; apud *Camerinensium* principem *feryari* dicitur, quâ de re bellam fabulam legere licet apud *Vincentium Charronium Eccles. Cathedralis Nannetensis Canonicum* in *Kalendario* historico ad diem 10. Decembris, & Epistola quoque in *Trisag. Mar. Lyræi* p. 194.

Epistolæ Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum.

S. 1. Feruntur octo Epistolæ *Senecæ ad Paulum*, & *Pauli sex ad Anneum Senecam*. In quas *Jacobus Faber, Viennensis Episcopus* scripsit commentariolos. Epistolas ipsas descripsit *Sixtus Senens.* *Biblioth. sacrâ* 1, 2. vocabulo *Paulus*, ubi cunctas invenire licebit. Et *Sixtus* quidem probasse videtur, has, quæ nunc extant, esse illorum, quorum nomina præferunt, autorum, *Pauli* 12. & *Senecæ*, quia prævidens argumentum styli, quod in

contra-

SECVLVM I.

contrarium militare videtur, objici posse, occupat, &, videtur, inquit, Seneca stylum suum aliquantulum in his Epistolis obumbrasse, idq; de industriâ, ut si forte in alienas manus Epistola devenissent, et si inscripta nomine Seneca, potuissent nihilominus videri non esse Seneca, quandoquidem periculum, & contra Imperatoris tunc erat edictum, Romanum uti familiaritate Christiani vel Judei. Citat Sixtus, velut assertionis suæ testes, Lino ex Seculo 4. Hieronymum ex seculo 4. Augustinum ex seculo 5. quorum hic & ille communicatorias inter Paulum & Senecam intercessisse testantur, Hieronymus autem motus superiorum titulorum Epistolis, Senecam in Catalogo Sanctorum posuit conf. hic lib. de Script. Eccles. Aug. ep. 54. ad Maced. & 6. de civ. Dei c. 10. Addatur his Joh: Sarisbariensis, qui decipere dicit eos, qui non venerentur Senecam, quem Apostolicam familiaritatem meruisse constat. Origo opinionis debetur fabuloso Lino in actis passionis Pauli, ubi hæc leguntur: Institutor Imperatoris adeo est illi (Paulo sc.) amicitia copulatus, videns in eo divinam scientiam, ut se à colloquio illius temperare vix posset, quo minus, si ore ad os eum alloqui non valeret, frequentibus datis & acceptis epistolis, ipsius dulcedine & amicabile colloquio frueretur. Et sanè hæc autoritas PseudoLini Sixto Senensi imposuit, ut reverà has illorum Autorum Epistolas judicaret, & de industriâ Senecam stylum, ne proderetur, demisisse existimaret: unde liquet (verba sunt Riveti in Critico sacro) aliquando opiniones nonnullas à vero alienas, ex falsis Actis, etiam doctis alioqui Viris aut fuisse persuasas, aut in medio relictas, nec ex eorum approbatione aut usurpatione semper de rerum veritate, si præsertim alia repugnant, judicandum esse.

§. 2. Ceterum alia est quæstio de familiaritate quadam Pauli & Seneca, de descriptione item, an aliqua talis inter Paulum & Senecam intercesserit? quod utrumq; etsi non est certum, tamen probabile. Alia quæstio de Epistolis, quæ nunc & jam dudum sub illo nomine circumferuntur, an sint reverà illorum autorum? quod negatur. Fuerint aliqua: sed non istæ, quæ, si quales nunc sunt, tales fuerunt tempore Patrum, desiderandum

dum sanè in illis approbantibus fuerit iudicium. Certum ex
 stylo, quæ nunc sub diverso nomine veniunt, ejusdem esse Auto-
 ris, atque ad eò sive alterutrius, sive neutrius illorum: sed po-
 tius *Semidocti*, sive ludibrii religioni Christianæ addendi, sive
 styli exercendi causâ, sic componentis & Latinè loqui tentan-
 tis illas esse, & Apocryphas planeq; sub tantis nominibus sup-
 posititias, & spurias, quin totum illud commentum de Pauli &
 Senecæ Epistolis fluxit ex actis passionis Pauli, nomine Lini
 confictis. conf. Rivet. l. i. crit. sacr. c. 5.

§. 3. Rectè de illis iudicavit, Scholiis in *Hieron. de Scrip-
 Ecclesiast.* Vir summi in his literis ingenii Erasmus. *He*, inquit,
Epistola falsò inscribuntur Paulo & Seneca. Nihil in illis est, sive
Paulo dignum, sive Senecâ. Nec minùs agnovit harum Episto-
 larum vanitatem Baronius *Annal. Tom. i. ad a. 66. n. ii.* ita dif-
 ferens: *Extat Seneca nomine Epistola ad Paulum, de incendio*
Neroniano: sed meâ sententiâ ab alio quopiam potius ficta vide-
tur, quàm à Senecâ scripta, cum tam aperta in eâ asserantur
mendacia. Notat idem errores de numero regionum urbis
 Romæ à Nerone exustarum, & prochronismum insignem ac il-
 li Pseudo-Senecæ referenti opponit Tacitum & addit: *Quapro-*
pter reliquæ illæ, tum ad Paulum conscriptæ, tum à Paulo ad eum
redditæ, equè nobis suspectæ redduntur, quamvis scimus eas non re-
cens esse excogitatas: sed antiquitus scriptas, & à S. Hieronymo co-
gnitas atque probatas. Possevinus quoque apparatu *Tom. i. in*
initio ad Lectorem, testatur, nonnullos alios Catholicos credere,
Epistolas sub nomine Pauli ad Senecam, & Seneca ad Paulum, ad
exercendum ingenium esse scriptas, sicut paucos ante annos sub Ci-
ceronis nomine prodijt libellus de consolatione ad Filiam. Ludovicus
 Vives *Comm. in Aug. de Civ. Dei l. 6. c. 10. Epistolas, in-*
quit, quæ circumferuntur Pauli ad Senecam, & hujus vicissim ad
illum, non credo ab illis esse scriptas. Et citat nihilominùs il-
 las velut genuinas Salmero Jesuita *comm. in Philipp. 4. 22. ut*
probet, Senecam unum fuisse ex iis in Cesaris familiâ, qui saluta-
runt fideles Philippis. Et fatetur idem *Disp. 3. in Pauli Episto-*
 las, ab

tas, ab aliis quoque citari, ut verè Paulinas, ad probandum, Sanctum Paulum plures quàm 14. Epistolas scripsisse. Illud Salmeronis iudicium non ferendum quo pronunciare non veretur, Materiam illarum Epistolarum non multum cerè distare ab illis, quas Iohannes Evangelista ad electam Dominam, S ad Gajum, Paulus autem ad Philemonem scripsit.

S. Martialis Epistola.

§. I. S. Martialem quendam, velut primum Episcopum Lemovicensem, mirificè aliquando commendant Scriptores Pontificii, quem non Sanctum solum ac Galliarum præprimis Episcopum: sed & Apostolum unum de 72. discipulis, ipsius Domini Jesu Auditorem & Discipulum appellant, cognomento Cepham, quomodo Peregrinus Sanctum, imò Divum Martialem vocat de tradit. p. 3. tit. de Sacram. altar. & porro ait, Christum ipsum vidisse & audisse, Margarinus de la bigne tom. 3. edit. 3. Bibl. patrum Confessorem & Apostolum, Sixtus Senens. Bibl. I. 2. Cephas, unum de LXXII. discipulis, vocat. Additur à Baron. ad a. C. 74. n. 15. traditio, quod fuerit ille puerulus, de quo Andreas olim Domino roganti dixerit: *Est puer hic, habens 5. panes, & duos pisces* Joh. 6, 9. qui cum fuerit unus ex 72. discipulis, dictus sit puer, non atate; sed Hebraeorum more, qui etiam grandioris ætatis homines, pueros nuncuparent (at in fontibus non est nãis, nec mador; sed *μαδάειον*) factum de ipso Episcopum Lemovicensem, Galliarum Apostolum, qui ex oriente Romam cum Petro venerit, & à Petro in Gallias amandatus fuerit, ubi Lemovicenses, Tolosanos, Burdegalenses, Cadurcenses & Aquitanos populos, eosq; qui à Rhodano in Oceanum vergunt, ad pietatem Christianam instituerit, honestissimq; labore persunctus, anno C. 75. ex humanis sublatus sit. In indice Chronolog. editionis novæ Bibl. Patrum ad sec. I. Clementis Romani l. 4. Stromatum, iudicio, hunc Cepham illum esse, cui Apostolus Paulus in faciem restitit, memoratur Gal. 2. 14. sed eam opinionem, ut commentitiam &

frigidam meritò rejectam ab Hieronymo, cum, verba sunt Sixti Senensis l. 6. Biblioth. res ipsa doceat, totum illum sermonem ad B. Petrum Apostolum Gillius Collegas pertinere, eaq. constans sit illius loci (Galat. 2, 14. & seqq.) interpretum & Ecclesiasticorum scriptorum sententia. Verùm Hieronymus non solum illam Eusebii Cæs. l. 1. hist. Eccl. Clementis Alex. l. 4. Strom. eandemq. Oecumenii in collectaneis sententiam oppugnat: sed & omnem alium notum nobis Cepham, præter Apostolum sic cognominatum, negat, & negat adeò quoque hunc Martialem Cepham, totumq. illud, de Martiali Cepha, pro commento habet, nec opus esse dicit, in gratiam Porphyrij Sycophante novum Cepham fingere, conf. Sixtus Senens. l. 6. Bibl. annot. 275.

§. 2. Sub hujus Martialis nomine prodierunt Epistolæ duæ, una ad *Burdegalenses*, altera ad *Tholosanos*, quas in sacrario Basilicæ S. Petri, in urbe Lemovico, ubi latuerint in arcâ Saxea, sub terrâ defossas, repertas esse tradunt, ita erosas ac deformatas, ut in nonnullis locis ne legi quidem possent, prout scribit, qui primus eas edidit Badius Ascensius anno 1521. Extant illæ in Bibliothecâ Patrum tom. 3. & jam ante in *Micropresbyterico* num. 14. Et sunt sanè ipsis Pontificiis scriptoribus *σημειωθῆναι*, aliis quidē *ὁμολογῆμενον*, aliis autē *ἀντιλεγομενον*, dum laudantur ab his, culpantur ab illis. Commendat illas Sixtus Senensis Biblioth. sacræ l. 2. ad nomen CEPHAS, *velut Domino revelante repertas, & veneranda antiquitatis pietatem redolentes*. Laudat & citat pro sacrificio *Missæ*, illam ad Burdegalenses *Garetius*, contra *Ivellum Hardingus*, *Anglo-Remenses* in Hebr. 10, 11. *Lindanus* in *Panopliâ* l. 3. c. 35. pro *invocatione Sanctorum*. At minùs eandem autoritatem agnovisse videtur *Possevinus* in apparatu ad vocem *Martialis*, *Baronius*, qui in notis ad martyrologiū Romanum Junii 30. Lectorem curiosum de duabus Martialis Epistolis nuper inventis, remittit ad annales: at in annualibus Tom. 1. ad a. 74. n. 15. *Leguntur, inquit, Martialis nomine duæ scriptæ*

epistola, quarum altera est ad Burdegalenses, altera ad Lemovicenses & Tholosanos, conscripta: sed DE HIS alijs. Nec enim dubium, quin, si pro fide his Epistolis conciliandâ reperire quicquam Baronius potuisset, id omne literis hic mandaturus, nec iudificando, Lectorem à notis in Martyrologium ad Annales, ab his, nescio quò, ablegaturus fuisset.

S. 3. Bellarminus autem l. 1. de Christo c. 10. Epistolam, inquit, Martialis ad Burdegalenses multis de causis suspicor non esse illius Martialis, qui dicitur fuisse, discipulus Christi. Idem alibi de utraq; Epistolâ ait: Videntur, inquit, mihi confictæ. Sed & in lib. de scriptor. Eccles. Multa, inquit, sunt, quæ eas Epistolas supposititias esse indicare videntur, & post sex exempla allegata concludit: Multa sunt alia, quæ fidem his Epistolis detrahere videntur. Et nihilominus idem Bellarm. non solum a libi l. 2. de Monachis c. 57. citat Martialem pro voto continentia: MARTIALIS, inquit, ep. ad Tholos. c. 8. dicit se Valeriæ virgini persuavisse, ut virginitatem suam Deo voveret, sed Gl. 1. de Christo: MARTIALIS, in Epistolâ 1. ad Burdegalenses c. 25. Nihil, inquit, discreum in divinitate Trinitatis sentiatis. Videatur idem l. de Script. Eccles. Pie, inquit, sunt Sex illis non pauca dogmata confirmari possunt contra nostri temporis hæresicos.

S. 4. Concludit nihilominus Bellarminus, vel S. Martialem vixisse fermè 300. annis, vel titulum epistolarum esse falsum, vel Epistolas esse confictas. Urget (1) quod autor Epistolarum dicat, se cum CHRISTO vixisse, antequam crucifigeretur: cum tamen ætas Martialis demum inciderit in a. 254. (2) Mentionem baptizati à se Stephani Regis, & aliter Tyrannicum Satrapis suis. Atque tempore Apostolorum, imò tempore Decii Imperatoris (in quod incidit juxta Gregorium Turonicum l. 1. hist. c. 10. ætas Martialis Episcopalis) nulli fuerunt Reges Galliæ: sed hæc Imperio subjecta. Primus sc. Rex Galliæ, Romanis expulsis, fuit Pharamundus, vel hujus filius Cl. comatus a. 429. (3) Scribit Autor Epistolarum, templa idolorum eversa fuisse, & Ecclesias adifi-

catas autoritate Regiâ suo tempore: at hæc non conveniunt scriptori seculi i. Quo nulli Reges Ecclesiæ Filii. (4) Citatur scriptura secundum versionem Hieronymi, quod certum nominatis signum. (5) Dicit Autor, se interfuisse, cum aliis discipulis, quando Judas osculo Dominum prodidit. At interfuere à parte Christi soli Apostoli, cum quibus Servator de coenâ surgens in hortum memoratur ingressus. (6) Meminit Valeria in ipsâ Galliâ Martyrio coronata. Contrâ, constans historia Francorum habet, martyria primùm inra Gallias visa temporibus M. Antonini: conf. Sulp. l. 2. sacræ hist. Gregorius Turon. l. 1. c. 18.

§. 5. Sanè de cetero extra historiam & ingentem prochronismum ab ipsis, quæ in his Epistolis tractantur, rebus, nihil magnopere Catholicæ fidei, nihil vitæ Christianæ periculi, quin potius consonantia, & alicubi. exhortationes graves ac pulchræ fati, inprimis in illâ ad Burdegalenses Epistolâ. Sola vetustas affectata scriptoris, suspectaq; in quæstionibus facti veritas, ipsum; Autorem suspectum reddit, sic ut haut aliò nomine locari mereatur in classe 3. suppositiorum. Audacter in inscriptione utriusq; Epistolæ Apostolum se vocat JESU Christi, non solum servum Dei, sicut prosopopoeiam Apostoli strictè sic dicti ostendat. Ubiq; & (qui character Apostoli est) *μάρτυρα ὀφθαλμοῦ ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ἀποδείξιμος ἵνα ᾖ ἡ* testem *ὀφθαλμοῦ* vel oculatum conversationis, mortis, & resurrectionis Jesu Christi, qui cum Domino Jesu ingressus & egressus omni tempore jam inde à baptismo Johannis, usque ad diem ascensionis, continuatâ sermocinatione simulat, seq; ipsum appellat, quiq; & inter Apostolos in horto, ad osculû Judæ, præsens fuerit, qui cum Domino Jesu post resurrectionem comederit & biberit, qui velut Apostolus, Dominum Jesum in calum ascendentem viderit, quæ Apostolis propriè & strictè sic dictis solum competunt conf. Act. 1. 21. 22. c. 10. 41. cum contrâ, tantum absit, ut inter Apostolos huic Martiali vel alteri Cephæ locus, ut ne quidem inter aliorum Discipulorum celebrata in sacris literis nomina, ulla ex-

sc. prout Pontifices non tantum possunt, quantum Petrus, & verbo *surge & ambula!* sanare claudos, vel *umbra sanare egrotos* vid. Act. 3, 6. c. 5, 15. 16. ita nec baculus Pontificis tantum, quantum ille Petri, unde ne videantur Petro minores, & baculo prodantur, prudenter abstinere. Notum illud Aquinatis ad Gregor X. Pont. Rom. scitè dictum. Cum enim ad hunc in Concilio Lugdunensi Neapolitanæ deferrentur pecuniæ, & hic illà immensà nummorum vi in ruborem quasi datus, ad Thomam diceret: *Non possumus nunc, ut olim Petrus, fari, aurum & argentum non habemus,* respondit ille: *sed nec dicere potes claudo: surge & ambula!* Baronius ipse nō ausus rem certam hic pronunciare: *sed, feruntur,* inquit, *Martialis res gesta scripta ab Aureliano ejus successore.* Nullum tamen dubiū quin fabula sit, non historia, illa de Aureliano traditio, & ipsa vite *Martialis scriptio* tota mendax vel saltem in fermento est, unde tot in illà *negotiorum* qualis illa, quod *Vespasianus Rom. Imperij, Principatum pro Nerone suscepit nempe 14. Neronis anno:* cum constat, quod *Neroni Galba, Galbæ Otho, Othoni demū Vitellius, huic Vespasiano* sescviano à Neronis morte successerit: sed plura mendacia hujus Aureliani ex ipsis Pontificiis scriptoribus notavit Johannes à Lovanio, in censurâ de quibusdam Sanctorum historiis c. 6. m. Junio ad finem Martyr. & Rivet. crit. l. 1. p. 138. 139.

Epistola Lentuli.

§. 1. In monumentis Patrum, inter Epistolas orthodoxorum Theologorum Latinorum habetur primo loco Epistola Lentuli Hierosolymorum Præsidis ad S. P. Q. R. quam citant non semel Pontificii e. c. pro probandâ *Christi formâ & staturâ* Joh. Molan. l. 4. de *Picturis* c. 48. Mendoza Salmanticens Professor Controv. Theol. q. 5. ut probet *Christum capillos habuisse prolixiores & infra aures demissos.* Dubitat tamen de auctoritate & fide illius Epistolæ Pamelius not. in Apolog. Tertull. c. 12. n. 184. Valla autem in dec. contra donat. Constant. *Epistola,* inquit, *Lentuli improbè ementita est.*

§. 2. In

§. 2. In Lentuli Epistolâ describitur Christus *capillos ab humeris volitantes habens & in medio capitis discrimen, juxta morem Nazarenorum.* Ceterum inter Naziræos ceremoniales, & Christum Jesum, qui Nazaræus est conf. Matt. 2. 21. nulla convenientia in ceremoniâ, quæ in illis sive votivis sive indictivis (mixtum enim genus non datur) imprimis triplex 1. capillamenti. s. *coma non radenda.* 2. *Vitis, omniumq; rerum vineaticarum, ipsius imprimis vini & potus inebriantis abstinentiæ.* 3. *Interdicti accessus & contactus mortui, ut ad eodè lex esset (1) Naziræus comam non radito. (2) Vite, & quocunq; Schechar s. inebriante potu abstineto. 3. Ad mortuum ne accedito, nedum funus tangito.* conf. Num. 6, 3. & seqq. Atqve Christus de fructu vitis bibit ipse, & bibendum aliis ministravit, imò Christianos in S. Coenâ de fructu vitis bibere jussit, Matth. 26, 27. & tantum abest ut hic ex lege Naziræi Legalis egerit, ut potius Johanni Naziræo ex indictione abstinenti Luc. 1, 15. opponatur Christus, ut *6. v. m. m. m.* Matth. 11, 19. Luc. 7, 34. minimè sanè futurus *ovem* si prout alioqvi *sub lege factus* Gal. 4, 4. fuisset quoqve Naziræus ceremonialis. De mortuorum verò accessu & contactu, plena est tota Evangelistarum historia, illa imprimis in quâ describuntur *resuscitationis mortuorum miracula* conf. Marci c. 5. 41. Luc. 7, 14. Joh. 11, 38. quicquid sit de comâ Servatoris, de quâ tacere malumus, quàm incerta proferre, quàm vis ex ratione Paulinâ 1. Cor. 11, 7. & communi Judæorum usu Christum non aluisse eam, verisimilius visum Junio l. 1. Parall. 8.

§. 3. In eadem Epistolâ corpus Christi tanquam *elegans & exquisita forma* prædicatur, quæ tamen nec agnoverit Tertullianus, qui lib. de carne Christi, non nisi *terrena originis signa, nec miram carnis terrena conditionem, quin usque ad eodè nihil novū, s. peregrinum, nihil forma cælestis, vel ipsâ novitate miraculo deputanda admisit, ut nec humana honestatis corpus Christo concesserit, nedum cælestis claritatis: sed ignobilem, quemq; unusquisq; facile despiceret, aspectum, qui illum Dei Filium celaverit, dum verba tantummodo*

modò & factus doctrinâ & virtute solâ, non formâ, homines in stu-
porem dederit, ipsisq; Auditoribus formam despicientibus illam vo-
cem expresserit: unde huic doctrinâ & signa ista? Dubium, an-
non ante 200. & ultra annos ad hanc Epistolâ Lentuli vel sal-
tem historiam Nicephori l. 1. Eccl. hist. c. 40. respectus fuerit
Rabbini Abarbinelis sic in Isaiam c. 53. commentantis: ישוע הנצרי הירד הטוב נחמד למראה אפלי חכמה אמרו שיה המוג
הנצרי הירד הטוב נחמד למראה אפלי חכמה אמרו שיה המוג i. e. Jesus Nazarenus fuit pulcher & venustissimo
aspectu, usque adeò, ut & sapientes Christianorum dicant, fu-
isse illum optimi temperamenti, & convenientissima complexionis:
unde concludere allaboravit, Jesum Nazarenum, non fuisse
servum illum ששכיל de quo agitur, Isaiâ 52. à v. 13. & per
totum cap. 53. quippe שחור עפר ומכוער שחוריו הלוש
שחור עפר ומכוער שחוריו הלוש i. e. qui fuerit naturâ suâ turbidus, deformis,
Melancholicus, debilis complexionis & remissa compositionis: quâ
hypothesi, & alterâ, hic agi de Israele suppositâ, miserè puniunt-
tur excoecati אברהם יצחק ויעקב, ut sc. pro eo, quod hic negant, agi de
Jesu Nazareno, se suamq; gentem transforment in portenta
Melancholica, & monstra visu horrenda.

§. 4. Consonat ferè Lentulo Nicephorus l. alleg. statu-
ens ex traditione majorum: Dominum Jesum egregio vividoq;
vultu fuisse, corporis staturam ad palmos prorsus septem, Casari-
em habuisse substavam, nec nimis densam, ex oculis subflavescentibus
mirificam prominuisse gratiam, capitis capillos tulisse prolixiores:
nec enim unquam novaculam in caput ejus ascendisse: Vultu fu-
isse אֶרְוֶגוֹן s. tritici maturescens cumq; modicâ fuscedine ruben-
tis colorem retulisse conf. ibidem pluscula. Nec tacet Nice-
phorus alibi lib. 2. c. 7. de imagine Christi missâ ad Abgarum
Edessæ Regulum, ipso Christo faciem sic suam exprimente in
texto lineo. Addit idem: Perfarum Regem, misso pictore &
Christi & B. Matris Virginis imaginem egregie pictam accepisse,
quibus parum fidei dandum, res ipsa loquitur.

faciens

Ad Doctissimum Dominum
LORANOWICZ,
gente Polonum, civitate nunc Aca-
demicum Rostochiensem, mox Witebergensem
publicè **RESPONDENTEM.**

De
Epistolis sub sanctioribus nominibus
seculo I. suppositis.

Est armis magnus: sed non minor arte Polonus
Quin ab utroq; decus totius orbis habet.
Tu telum Ducibus linquis, studiumq; ministras
Et jam, quo possis plaudere, nomen habes
Sit felix! & qui te jam veræ religionis
Ardor habet, semper non gravis urat amor:
Nunc ROSA, nunc Varnus, mox magni Saxonis ora
Leucoris, id quod habet, conferet alma decus
Regius inde tuo *mons* concertabit honori
Et quo non, illo majus in orbe, *Caput*.
Tu nunc Magnificis Procerum fer fercula mensis.
Parva licet, tanto nomine nomen habent.

Celerr. Clariss.

Dn. Responsuro affectum sicut sari voluis
faustissima quaq; semper precaturus

Augustus Varenius, D.

h. t. Univers. Rostoch. Rector.

Romanis opibus magnis lautisq; culinis
Tractū divino missis felix Loranovi
Nostrum, sincera modò relligionis amore,
Accedis cærum, ferventi pectore veram

Doctri-

Doctrinam capiens, Papatus dogmata falsa
Acriter impugnas; Jovâ Duce victor abibis
Gratulor ex animo multum tibi. *Fautor amande,*
De donis magnis tanto & molimine rerum.
Gratiâ te Jovâ firmet, te gloria Christi
Illustret magis & magis, æternumq; coronet.

*Ex debito amore ac honore in Clarissimum ac Pereximium
DN. RESPONDENTEM Fautorem et amicum suum,
am per amandum ac colendum votivo pectore hæc
paucâ adjicere voluit*

ZACHARIAS GRAPPIUS S.S. Theol.

in solo T. 1. p. 1. Lic: S. Log: P. P.

Non Tibi Romani Patris tremebunda probatur
*Vox, quæ definit Dogmata Ræra Patrum.
Divinam Fidei Normam Vitæq; tueris,
Quæ credenda docet, quæ facienda monet.
Hancce viam Cæli ceptam calcare memento,
Sic tandem lucri pondera mille feres.*

Præclaris: Dn. Resp.

conatibus ira acclamabat

M. Hermannus Becker

P. P.

Vulnificum plumbum purò distinguit ab auro;
Qui bene discernit Scripta verenda Dei,
Suscipis hanc curam majori laude beandam,
Cum superet Verbum, cuncta metalla, Dei.
Est labor hic durus; Sed vis intendere nervos,
Præmia quippe Tibi Prussia certa dabit,

Ita Præcellentî Viro Dn. Seb: And:

Lorandovicz de firmissimo

bonæ spei anchorâ gratulatur

M. Jacobus Bërger/Regiom: Borussia.

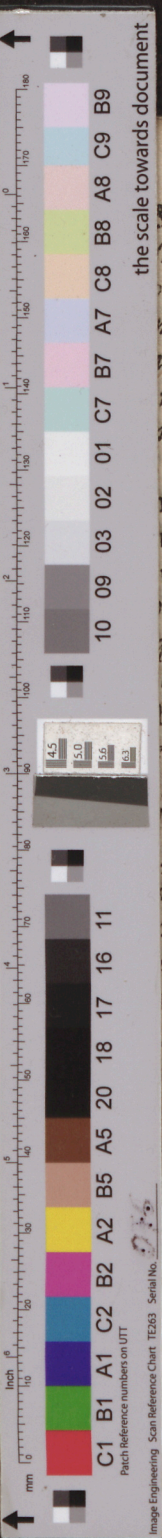

SECLUM

contrarium militare videtur, objici posse
 inquit, Seneca stylum suum aliquantulum
 brasse, idq; de industria, ut si forte in alie
 nissent, et si inscripta nomine Seneca, potu
 ri non esse Seneca, quandoquidem pericula
 ris tunc erat edictum, Romanum uti famo
 Judai. Citat Sixtus, velut assertionis si
 culora, Hieronymum ex seculo 4. Augustini
 hic & ille communicatorias inter Paulu
 sisse testantur, Hieronymus autem mo
 rum Epistolis, Senecam in Catalogo Sancto
 lib. de Script. Eccles. Aug. ep. 54. ad Maced.
 datur his Joh: Sarisbariensis, qui deciper
 erentur Senecam, quem Apostolicam famo
 flat. Origo opinionis debetur fabulose
 Pauli, ubi hæc leguntur: Institutor Impe
 lo sc.) amicitia copulatus, videns in eo dix
 colloquio illius temperare vix posset, quo m
 loqui non valeret, frequentibus datis Sac
 cedine & amicabili colloquio fruere
 PseudoLini Sixto Senensi imposuit, ut r
 rum Epistolas judicaret, & de industria Se
 retur, demisisse existimaret: unde lique
 Critico sacro) aliquando opiniones non
 falsis Actis, etiam doctis alioqui Viris au
 medio relictas, nec eorum approbatione
 de rerum veritate, si præsertim alia repugn
 §. 2. Ceterum alia est quaestio de
 Pauli & Seneca, de descriptione item, an aliq
 Senecam intercesserit? quod utrumq; e
 men probabile. Alia quaestio de Episto
 dum sub illo nomine circumferuntur,
 autorum? quod negatur. Fuerint aliq
 si quales nunc sunt, tales fuerunt tempo

Et, videtur,
 Solis obum
 nifola deve
 ninus vide
 Imperato
 ristani vel
 um ex Se
 s. quorum
 n interces
 um titulo
 t conf. hic
 eic. 10. Ad
 qui non ve
 eruisse con
 tis passionis
 Illi (Pau
 am, ut se à
 os eum al
 ipsius dul
 e autoritas
 rum Auto
 , ne prode
 t Riveti in
 alienas, ex
 sas, aut in
 one semper
 dum esse.
 te quadam
 Paulum &
 erum, ta
 & jam du
 à illorum
 ista, qua
 desideran
 dum